

พัฒนาการทุนทางสังคมของคาทอลิกในสังคมไทย

เมทินา อีสริยานนท์

คุณฐิณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

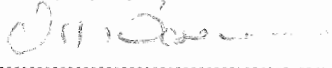
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2556

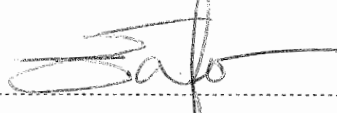
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ เมทินา อีสริยานนท์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

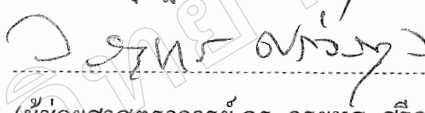
.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

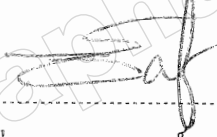
คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

.....ประธาน

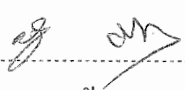
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรยุทธ ศรีวรกุล)

.....กรรมการ

(ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

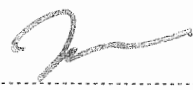
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

.....กรรมการ

(ดร. สกฤต อันมา)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่ 12 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

คุณุณิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ สำหรับการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนช่วยแนะนำแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ กับความกรุณาที่มีต่อลูกศิษย์ ตั้งแต่เริ่มต้นคือการจุดประกายแนวคิดการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ตลอดจนการให้คำปรึกษา ดูแลเอาใจใส่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดในความทุ่มเทต่องานด้านวิชาการ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรยุทธ ศรีวรกุล ประธานสอบคุณุณิพนธ์ และ ดร. สกฤต อันมา กรรมการสอบคุณุณิพนธ์ ที่กรุณาให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และช่วยให้คุณุณิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์รัช บุญโณทก กรรมการสอบเค้าโครงคุณุณิพนธ์ ที่กรุณาให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์และช่วยให้หัวข้อคุณุณิพนธ์มีความชัดเจนมากขึ้น แม้ว่าท่านจะไม่ได้อยู่จนถึงวันที่ผู้วิจัยสอบเล่มคุณุณิพนธ์ อย่างไรก็ตามขอโน้มระลึกถึงคุณงามความดี และความเมตตาของท่าน

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ภารดี มหาจันทร์ ที่ให้คำปรึกษา ดูแลเอาใจใส่ในนิสิต และถามไถ่ความก้าวหน้าของงาน ด้วยความเมตตาตลอดมา

ขอขอบคุณ อาจารย์จิรภา พฤษย์พาดิ สำหรับความกรุณาที่แบ่งปันเอกสารข้อมูลที่ต้องการด้วยความยากลำบาก

ขอขอบคุณ คุณจิรายุทธิ์ สีม่วง คุณเทพนคร วรรณมหาชัย คุณอัจจิมา ไกรพันธ์ ผู้ซึ่งคอยช่วยเหลือในด้านการพิมพ์เอกสาร และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณนิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา รุ่นที่ 3 ทุกคน สำหรับมิตรภาพที่ดี ความช่วยเหลือ และความห่วงใยที่มีต่อกันตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อจรินทร์ คุณแม่ณัฏฐ์ อุทาส คุณธีระศักดิ์ คุณเกตุธินี อุทาส พี่ชายและพี่สาว คุณสกฤติ อิศรียานนท์ สามิ รวมถึงบุคคลในครอบครัวทุกคนอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย ซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญของความสำเร็จของคุณุณิพนธ์ฉบับนี้

เมทินา อิศรียานนท์

52810095 : สาขาวิชา: ไทยศึกษา; ปร.ด. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: พัฒนาการ/ ทูทางสังคม/ คาทอลิก/ สังคมไทย

เมทินา อีสริยานนท์: พัฒนาการทุนทางสังคมของคาทอลิกในสังคมไทย

(DEVELOPMENT OF SOCIAL CAPITAL OF CATHOLIC IN THAI SOCIETY) อาจารย์ผู้

ควบคุมดูแล: ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, Ph.D., จัณยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ร.ด., 334 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อรูปทุนทางสังคม พัฒนาการการสะสมทุนทางสังคม และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการของทุนทางสังคมของกลุ่มคาทอลิกในสังคมไทย ศึกษาตั้งแต่ใน พ.ศ. 2394 (ค.ศ. 1851) ถึงปัจจุบัน โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การก่อรูปทุนทางสังคมของกลุ่มคาทอลิกในสังคมไทยนั้นเริ่มต้นจากการเชื่อมโยงเครือข่ายจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างชนชั้นนำของรัฐ คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับผู้นำกลุ่มคาทอลิกกับ คือ บาทหลวงปัลเลอกัวส์ จากฐานความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายกับชนชั้นนำไทยได้พัฒนามาเป็นโครงสร้างของทุนทางสังคม คาทอลิกสามารถวางรากฐานการทำงานในประเทศไทยได้ในสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5 กับคาทอลิก มาจนถึงราชวงศ์จักรีกับนครรัฐวาติกัน การสะสมทุนทางสังคมของคาทอลิกขยายเครือข่ายไปสู่ชนชั้นกลาง โดยอาศัยกลไกการจัดการศึกษาคาทอลิก ในกระบวนการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยในสมัยรัชกาลที่ 5 การสะสมทุนทางสังคมของคาทอลิกในสังคมไทยยังได้ขยายตัวขึ้นจากการสร้างเครือข่ายกับชนชั้นฐานราก หลังจากการปฏิรูปคำสอนของคาทอลิกในการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ซึ่งมีผลทำให้คาทอลิกในสังคมไทยเชื่อมร้อยกับชนชั้นฐานรากโดยงานพัฒนาสังคม ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการของทุนทางสังคมของกลุ่มคาทอลิกในสังคมไทย คือ 1. บทบาทของลัทธิล่าอาณานิคม ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา เนื่องจากอิทธิพลของมหาอำนาจ ทำให้ชนชั้นนำของรัฐไทยต้องหันมาฟื้นฟูความสัมพันธ์กับกลุ่มคาทอลิกในสังคมไทย 2. สายสัมพันธ์อันดีระหว่างชนชั้นนำคาทอลิกกับชนชั้นนำของรัฐไทย 3. กระบวนการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัย คาทอลิกจึงสามารถเข้ามาเป็นหุ้นส่วนการสร้างควมทันสมัย โดยการเข้าร่วมการจัดการศึกษาสมัยใหม่ นำไปสู่การสะสมทุนของคาทอลิกในหมู่ชนชั้นกลางของสังคมไทย 4. การปรับและตีความคำสอนของสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้นำกลุ่มคาทอลิกในสังคมไทยเข้าสู่งานพัฒนาสังคมมากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นเงื่อนไขให้คาทอลิกสามารถเข้ามาสร้างเครือข่ายกับชนชั้นฐานรากของสังคมไทย

52810095 : MAJOR: THAI STUDY; Ph.D. (THAI STUDY)

KEYWORDS : DEVELOPMENT/ SOCIAL CAPITAL / CATHOLIC/ THAI SOCIETY

METHINA ISARIYANON: DEVELOPMENT OF SOCIAL CAPITAL OF CATHOLIC IN THAI SOCIETY. ADVISORY COMMITTEE: PREECHA PIAMPONGSAN, Ph.D., CHAIYON PRADITSILD, Ph.D., 334 P. 2013.

This research aims to study the formation of social capital, development of social capital, and factors affecting the development of social capital of the Catholics in Thai society. Since the 2394 B.E. (1851 A.D.) to present. The study is a qualitative study employing the community's historical approach. The results showed that the formation of a group of Catholics' social capital in Thai society has started from a network of good relations between the elite of the state, King Mongkut, and Catholic leader, Pallegoix priest. Such network of relationships with Thai elite has developed a structure of social capital. Catholics have been able to lay the foundation of working in Thailand during the King Rama IV and King Rama V with Catholic until the Vatican to the Chakri dynasty. The accumulation of Catholics' social capital expanded the network of the Catholic to middle class by the mechanism of Catholic education. In the process of reformation to modernization during the reign of King Rama V. The accumulation of Catholics' social capital in Thai society has also been stretching from the constructed relation with a working class. After the reformation of Catholic doctrines in Vatican Council II, Catholic in Thai society has been connected with working class in social development projects. Therefore, factors affecting the development of Catholics' social capital of Thailand are (1) roles of colonialism in the early period of Rattanakosin. Because of the influence of great powers, the Thai elites have turned to restore relations with Catholic groups in Thai society. (2) a good relationship between the Catholic elite and the elite of Thailand (3) Due to the reformation to modernization process, Catholics can be integrated into a partnership of building by modernization by joining the modern education management which led to capital accumulation of Catholics among the middle classes of Thai society and (4) The revision and interpretation of the doctrine of Vatican Council II integrate Catholic groups in Thai society with the social development projects. Thus, these are the condition enabling Catholics to build its network with working class in Thai society.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
ขอบเขตของการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
นิยามศัพท์การวิจัย	8
2 การสำรวจองค์ความรู้	9
ความหมายของทุนทางสังคม	9
ทฤษฎีทุนทางสังคม	16
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสะสมทุนทางสังคม	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การตรวจสอบข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
4 ผลการศึกษา : ทุนทางสังคมของคาทอลิกกับชนชั้นนำไทย	52
บริบททางประวัติศาสตร์การก่อรูปทุนทางสังคมของคาทอลิก	52
การเชื่อมโยงเครือข่ายของคาทอลิกกับชนชั้นนำไทย	58
การก่อรูปโครงสร้างเครือข่ายของคาทอลิกกับชนชั้นนำไทย	76
การก่อรูปทุนทางสังคมของคาทอลิกกับชนชั้นนำไทย	85
สรุปท้ายบท	138

สารบัญ

บทที่	หน้า
5 ผลการศึกษา : การสะสมทุนทางสังคมของคาทอลิกกับชนชั้นกลาง.....	140
การสะสมทุนทางสังคมของคาทอลิกภายใต้กระบวนการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัย .	140
การจัดการศึกษาคาทอลิกในกระบวนการสะสมทุนทางสังคมกับชนชั้นกลาง.....	157
สรุปท้ายบท.....	204
6 ผลการศึกษา : การสะสมทุนทางสังคมของคาทอลิกกับชนชั้นฐานราก	207
บริบทในการก่อรูปงานพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก	207
การปรับบทบาทของคาทอลิกไทยจากการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2	223
กระบวนการสะสมทุนทางสังคมของคาทอลิกในงานพัฒนาสังคมกับชนชั้น ฐานราก	232
สรุปท้ายบท.....	253
7 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	256
สรุปผลการศึกษา.....	256
อภิปรายผลการศึกษา.....	260
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	263
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	264
บรรณานุกรม.....	265
ภาคผนวก.....	274
ประวัติย่อของผู้วิจัย	334

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	เปรียบเทียบแนวคิดทุนทางสังคมของโคลแมน บูร์ดิเยอร์ พัทนัม และธนากร โลก..... 27
2	สถาบันในเครื่องมือลัทธิคณะเซนต์คาเบรียล 161

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ข้อเสนอโมเดลแสดงการเกิดขึ้นของทุนทางสังคม	40
2 แผนภูมิโครงสร้างของสภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.....	237

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University